

Plan for et trygt og godt skolemiljø

Smeaheia skole 2019-2020

Utarbeidet på bakgrunn av
Opplæringsloven kapittel 9A – Elevenes skolemiljø:

Målet i Opplæringslovens kapittel 9A om skolemiljø er å få til et mer effektivt regelverk mot mobbing og få til bedre håndheving.

Innhold

1. Forord av rektor	3
2. Hva sier loven om mobbing?	4
3. Hva er mobbing?	5
4. Forebygging av mobbing	6
a) Skolens forventninger til foreldre og ansatte	6
b) Ordensregler for Smeaheia skole og SFO	6
c) Forebygging av mobbing på skole-, klasse og individnivå	7
d) Smeaheia skoles tilsynsordning	8
e) Årshjul for trivselsfremmende tiltak	9
5. Aktivitetsplikt § 9A-4	10
6. Guide til ansatte i kapittel 9A. Hvordan løser vi mobbesaker?	11
7. Mal på aktivitetsplan for Smeaheia skole	12

1. Forord av rektor

Smeaheia har arbeidet systematisk og langsiktig med læringsmiljøet for å forebygge og håndtere mobbing. Opplæringslovens kapittel 9A viderefører elevenes **individuelle rett** til et trygt og godt skolemiljø (§9 A-2). Her er elevenes egen opplevelse er avgjørende.

Det nye kapitlet lovfester at skolen skal ha **nulltoleranse** mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering (§9 A-3).

Gjennom vår handlingsplan for trivsel og mot mobbing vil vi jobbe systematisk for et **godt læringsmiljø** som gir økt læring og har nulltoleranse mot all krenking. Et godt læringsmiljø er en forutsetning for at elever i skolen skal lære og utvikle seg både faglig og sosialt. Alle barn og unge har rett til et læringsmiljø uten mobbing.

Vi er med på holdningsprogrammet **Respekt** som er utarbeidet av Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning (Læringsmiljøsentret). Vi bruker verktøyet INNBLIKK, et sosial-analytisk verktøy utarbeidet av Tove Flack i vårt systematiske arbeid med å forebygge og avdekke skjult mobbing.

Smeaheia skoles målsetting: *Vi som jobber på Smeaheia skole har ansvar for å forebygge, avdekke og stoppe mobbing.*

For å klare dette må vi bygge opp vår handlingskompetanse i arbeid mot mobbing. Alle som jobber i skole og SFO har aktivitetsplikt. Skolens ledelse, elever, foreldre, lærere, helsesøster, SFO-ansatte og andre aktører MÅ stå sammen og sette grenser for hva som skal aksepteres.

Handlingsplan for trivsel og mot mobbing skal årlig gjennomgås i skolens organer og skal kunne revideres om det er enighet for det. Planen er et resultat av samarbeid mellom elevråd, FAU, personal og ledelse, så alle parter skal få et eierforhold til planen. Handlingsplanen skal være godt kjent for alle til enhver tid.

Vi står sammen om et trygt og godt skolemiljø med nulltoleranse for mobbing!

Tor A. Isene, rektor ved Smeaheia skole

2. Hva sier loven om mobbing?

Kapittel 9A i Opplæringsloven styrker elevenes rettigheter og er tydelig på at **alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø**. Loven plikter oss til å jobbe systematisk for å forebygge, avdekke og håndtere mobbesaker. Mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelses er uakseptabelt.

Loven sier også at alle som jobber i skolen har **aktivitetsplikt** til å avdekke og håndtere mobbing og andre tilfeller der eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Aktiviteten skal skje raskt.

Det nye kapittel 9A i Opplæringsloven **styrker Fylkesmannen** i forhold til mobbing, slik at de kan følge opp kommunene, se hvordan de tar tak i mobbeproblematikken, hvordan rektor og skoleledelse jobber systematisk. Hvis de ikke følger opp, kan Fylkesmannen utstede dagbøter, slik som i barnevernet.

Loven gir også **styrket klageadgang**. Hvis skolen svikter kan elever og foreldre enkelt melde saken til fylkesmannen. Fylkesmannen skal raskt ta stilling til saken og følge opp til problemet er løst. Hvis skolene ikke følger opp, kan Fylkesmannen utstede dagbøter, slik som i barnevernet.

Skoleeier har ansvaret for at det drives **systematisk antimobbearbeid**. Alle ansatte i skolen skal kjenne regelverket og vite hvordan de skal fremme et trygt og godt skolemiljø og hvordan de skal arbeide mot mobbing.

Kilder: Opplæringslovens kapittel 9A og Utdanningsdirektoratet

3. Hva er mobbing?

"Med mobbing menes gjentatt eller ondsinnet atferd fra en til eller flere. Atferden er rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing."

"Mobbing innebærer at det er et skjevt maktforhold mellom mobberen og den som mobbes. Handlingen gjentas over tid. Offeret føler en avmakt. Mobbingen kan være både fysisk og psykisk. Dersom barnet opplever skolemiljøet sitt som dårlig skal skolen hjelpe."

Kilder: Elevundersøkelsens definisjon av mobbing og definisjon fra Roland og Sørensen Vaaland.

Mobbing har følgende kjennetegn:

- Fysisk eller psykisk vold
- Ulikt maktforhold. (Likt maktforhold = konflikt)
- Skjer over tid

Vi er med på holdningsprogrammet Respekt som er utarbeidet av Læringsmiljøsentret. I vårt arbeid for trivsel og mot mobbing bruker vi Respektprogrammets fire prinsipper bevisst:

1. *Den autoritative voksne*
2. *Bredde*
3. *Konsistens*
4. *Kontinuitet*

På Smeaheia legger vi dette i de forskjellige begrepene:

1. **Den autoritative voksne** er den voksne som kan kombinere støtte og kontroll. Kombinasjonen mellom støtte og kontroll er den beste måten å utforme en god læringsarena sier forskerne.
2. **Bredde** betyr for oss at hele skolesamfunnet drar sammen. Dette innebærer at vi er samkjørte og enige om kjøreregler.
3. **Konsistens** betyr at det skal være samsvar mellom ord og handling. Det skal være samsvar mellom de forventninger elevene møter uansett hvilke voksne de møter.
4. **Kontinuitet** innebærer at vi jobber med Respekt over tid. I vårt arbeid for trivsel og mot mobbing må skolens ledelse, elever, foreldre, lærere, helsesøster, SFO-ansatte og andre aktører stå sammen over tid og sette grenser for hva som skal aksepteres. Handlingsplanen skal være godt kjent for alle til enhver tid.

Nyttige lenker

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/aktivitetsplikt/>

<https://www.udir.no/nullmobbing/>

Skolen har også en Kriseperm fra Personalomsorg som er laget for den akutte fasen i en krisesituasjon. Kriser som rammer hele skolen og enkeltelever er beskrevet. I permene er det foreslått egne tiltak mot bl.a. mobbing og vold.

4. Forebygging av mobbing

a) Skolens forventninger til foreldre og ansatte

På Smeaheia skole samarbeider vi med foreldrene, fordi dette er til barnas beste. Elevene er vårt felles ansvar. Det er viktig at både hjem og skole er samstemt i forhold til å forebygge og avdekke mobbing. Gode relasjoner mellom barn og voksne skaper trygghet og forutsigbarhet.

Skolens FAU vil jobbe aktivt for å skape et godt miljø rundt skolen og vil ha en tett oppfølging av foreldrekontaktene.

Vi som jobber på Smeaheia skole ønsker bl.a. dette i forhold til foresatte:

- Still faste krav til barnets oppførsel overfor andre!
- Ros alltid positiv atferd! Gi ros og anerkjennelse når barnet sier fra om mobbing.
- Foresatte omtaler skolen og andre elever positivt
- Foresatte har ansvar for at elevene møter våkne og opplagte på skolen
- Foresatte gir informasjon når noe oppstår som kan påvirke barnets skoledag
- Foresatte tar kontakt med lærer eller skolens ledelse hvis de vil gi "ros eller ris"

Vi som jobber på Smeaheia skole har disse forventningene til oss selv:

- Vi er godt forberedt i vårt møte med elevene og tilrettelegger for lærelyst
- Vi legger vekt på barnets trivsel og arbeider aktivt for å forebygge mobbing
- Vi følger opp ordensreglene
- Vi følger opp inngåtte avtaler
- Vi er åpne for innspill og meninger fra foreldrene om vår skole

Mobbing ved hjelp av mobiltelefon og internett foregår mest utenfor skolen. Vi vil likevel ta opp denne formen for mobbing på skolen. Våre elever bruker ikke mobiltelefon på skolen, og skolen arbeider for å lære elevene god nettbruk. Dersom mobbingen foregår utenfor skolen, kan det bli aktuelt å samarbeide med barnevern, politi og andre for å løse digitale mobbesaker.

b) Ordensregler for Smeaheia skole og SFO

Elever, foreldre og ansatte er med på å lage ordensregler for Smeaheia skole. Reglene revideres hvert år. Her er en kortversjon av reglene som henger på alle klasserom:

**Respekt og arbeidsro skal det være.
Husk vi er på skolen for å lære.
Her får alle være med.
Ingen skal stå utenfor og se
Inne må vi gå fra sted til sted.
Stopp! Vi har en mobbefri skole!**

"Respekt" er for alle på skolen. Ansatte i SFO er også aktive deltakere. "Respekt"-programmet krever full deltakelse av alle som er knyttet til skolen og en rektor som er motor.

c) Forebygging av mobbing på skole-, klasse og individnivå

For å forebygge mobbing og uønsket elevatferd trenger vi en målrettet og kontinuerlig innsats på følgende tre nivå:

Skolenivå

- Tilsyn – klare regler for hvor elevene kan oppholde seg. Vi må ha en felles forståelse for hva som er godt tilsyn. *Ansvar: alle ansatte.*
- Positive friminuttsaktiviteter. *Ansvar: kontaktlærer / trivselsledere*
- Sosiolærere og miljøveiledere jobber aktivt for at alle våre elever skal ha et trygt og godt skolemiljø.

Klassenivå

- Klassemøte

Klassemøte avholdes minst en gang pr. mnd. og har fokus på skolemiljø, trivsel, konkrete spørsmål. Det er viktig med trinntilpasning. *Ansvar: kontaktlærer.*

- Ordensregler

Ordensreglene gjennomgås grundig med trinnene og i personalet. Formålet er felles forståelse/håndheving. *Ansvar: kontaktlærer.*

- "Det er mitt valg" (DMV, Lions Quest Foundation).

DMV er et holdningsskapende skolemiljøprogram. Dette er et undervisningsopplegg fra 1.- 7. trinn om skolemiljøutvikling og forebyggende arbeid. *Ansvar: kontaktlærer.*

- Klasseforeldremøte – fokus på trivsel og forebygging. Foresatte engasjeres i aktiviteter/ relasjonsbygging/trivselstiltak to ganger pr. skoleår. *Ansvar: kontaktlærer og klassekontakter.*

Individnivå

- Utviklingssamtaler

Utviklingssamtale med elev og foreldre en gang pr. halvår. Ved siden av elevens faglige utvikling skal samtalen ha fokus på elevens sosiale utvikling og trivsel. For å forebygge mobbing er det viktig med gode relasjoner mellom skole og hjem. *Ansvar: kontaktlærer.*

- Daglig kontakt elev - kontaktlærer.

Kontaktlærer skal være en positiv rollemodell og er ansvarlig for at alle elevene har et godt psykososialt miljø. Det er viktig at elevene føler seg trygge på sin kontaktlærer og kan kontakte han/henne ved behov. Læreren skal drive forebyggende arbeid mot mobbing og gripe inn ved mistanke om mobbing

- Gjennomføring av elevundersøkelsen med bl.a. kartlegging av mobbing. *Ansvar: Adm*

d) Smeaheia skoles tilsynsordning

Administrasjonen og alle ansatte har ansvar for at det er tilfredsstillende tilsyn med elevene i alle friminutt. For å få til dette må følgende være på plass:

- Det blir satt inn vikar når inspiserende lærer/assistent er borte.
- Alle tar sitt tilsynsansvar alvorlig!
- Møt opp til angitt tid. Kommer du sent sender du en dårlig pasning til de som må ta din jobb.
- De som har tilsyn er synlige ute, har på seg gule vester.
- De som har tilsyn må være observante, ta med observasjonslapp, notere bekymringer og overtramp og levere kontaktlærer etter friminuttet.
- Tilsynssystemet tas jevnlig opp til vurdering.

Følgende soner og bemanning brukes som hovedregel med variasjon etter hvor mange klasser som er ute av gangen:

Ballbinge	1 person
Marka og sandkasse	1 person
Utenfor fløy 1 og 3	1 person
"Nyskolen"	1 person
Grusbanen	1 person
Enkeltelever med tilsyn	Inntil 4 personer

e) Årshjul for trivselsfremmende tiltak

Hva	Når	Ansvar
Repetere ordensregler og skoleregler. Sendes hjem til underskrift.	Ved skolestart.	Adm./kontaktlærere
Sosiogram	Høst og vår	Kontaktlærer/ miljøveileder
Jente/guttegrupper	Fra 4.trinn	Miljøveileder/sosiallærer/ kontaktlærer
Elevundersøkelsen	Hver høst for 5.-7.trinn	Adm./ IKT-ansvarlig
Innblikk	Ved behov	Sosiallærer/kontaktlærer/ miljøveileder
Trivselsundersøkelse	Oktober	Sosiallærer/kontaktlærer
Trivselsaktiviteter i storefri	Gjennom hele året	Trivselssjef og trivselsledere
Det er mitt valg 1.-7.trinn	Gjennom hele året	Kontaktlærer/faglærer
ART	Høst og vår	ART-instruktører
Fadderordning	Gjennom hele 5.trinn og 1.trinn	Sosiallærer/kontaktlærer
Respektmål	Gjennom hele året	Adm./kontaktlærere
Fokus på Respektprogrammet	Refleksjoner i personalet og med elever	Adm./kontaktlærere
Trivselsfremmende aktiviteter	Vennskapsuke – uke 36 Skitur 5.-7.trinn – februar Karnevaldag 1.-4.trinn – februar Idrettsdag, aktivitetsdag og fotballturnering – juni Felles skoletur i juni – hvert tredje år Utedager- hele året Klubbkveld – 3. ganger pr. semester	Adm./lag/ miljøveiledere

5. Aktivitetsplikt § 9A-4

Aktivitetsplikten skal sikre at alle elever har et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Mobbeloven sier at **alle** som jobber i skolen har **aktivitetsplikt** til å avdekke og håndtere mobbing og andre tilfeller der eleven ikke har det trygt og godt på skolen. En tydeligere aktivitetsplikt erstatter vedtaksplikten og handlingsplikten

Aktivitetsplikten består av fem delplikter:

1. *følge med*
2. *gripe inn*
3. *varsle skoleledelsen*
4. *undersøke all mistanke og kjennskap*
5. *sette inn tiltak – helt til eleven har det trygt og godt*

Det skal være **lav terskel** for å varsle. All mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal varsles til rektor.

Elevens opplevelse av ikke å ha et trygt og godt skolemiljø skal alltid utløse aktivitet og plikt til å sette inn tiltak.

Smeaheia skoles målsetting:

Vi som jobber på Smeaheia skole skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Vi skal gripe inn mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering og har et kollektivt ansvar for å forebygge og stoppe mobbing.

Klageadgang

Dersom det er gått 5 arbeidsdager fra saken er meldt til rektor og eleven ikke opplever at skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten kan elevene melde saken til fylkesmannen.

Fylkesmannen utreder og tar stilling til om skolen har oppfylt sin aktivitetsplikt. Involverte elever skal bli hørt, og elevenes beste skal være et grunnleggende hensyn. Skoleeier og skolen skal legge fram de opplysningene fylkesmannen trenger for å ta stilling til saken.

Dersom fylkesmannen kommer til at skolen ikke har oppfylt sin aktivitetsplikt, kan dette følges opp av et vedtak om hva skolen skal gjøre for å sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Fylkesmannen skal sette en frist for å oppfylle vedtaket, og fylkesmannen skal sørge for at kommunen følger opp vedtaket innen fristen. Fylkesmannen kan knytte tvangsmulkt til vedtaket.

Foreldre eller elever kan påklage fylkesmannens vedtak til Utdanningsdirektoratet. Skoleeier har ikke klagerett.

6. Guide til ansatte i kapittel 9A. Hvordan løser vi mobbesaker?

Alle elever har rett til å ha et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Ingen elev skal bli utsatt for mobbing eller plaging, verken fra andre elever eller lærere. Hvis eleven opplever at hun/han ikke har det bra har hun/han rett på hjelp fra de voksne på skolen. Skolen har nulltoleranse mot mobbing og krenkelser.

Hva betyr aktivitetsplikt (§ 9A-4)?

Aktivitetsplikten skal sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø. Målet er at skolen handler raskt og riktig når en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Alle skolens ansatte skal:

Følge med - Gripe inn - Varsle - Undersøke - Sette inn tiltak - Dokumentere

Les mer på Udir <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/aktivitetsplikt/>

Hva gjør vi hvis en elev eller en forelder melder fra om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen eller vi ser en elev som ikke har det bra?

Nivå 0:

- Lærer har samtale med elever og foreldre. Sosiallærer blir varslet og evt. invitert til samtale.
- Dersom elev/foresatte opplever seg ivaretatt og saken blir løst, d.v.s. at alle blir enige om at den uønskede hendelsen var en engangsepisode og ikke gjentas. Det er ikke behov for aktivitetsplan, men episode loggføres.
- Saken er løst på lavest mulig nivå!

Nivå 1:

- Dersom det kommer fram at den uønskede episoden er mobbing eller krenkelse skal kontaktlærer / sosiallærer varsle rektor.
- Rektor må innen 5 dager etter varselet lage en **aktivitetsplan** sammen med kontaktlærer/sosiallærer som dokumenterer det skolen har gjort for å følge opp saken.

I aktivitetsplanen skal det minimum stå:

- hvilket problem som skal løses
- hva skolen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som er ansvarlig
- når tiltakene skal evalueres

Det kan også være lurt å ha med en oppsummering av samtalene med elever og foreldre. I tillegg kan det være lurt å ha med en oppsummering av hva som er skolens vurderinger av saken. Dersom elev/foresatte etter samtaler og mottatt aktivitetsplan opplever seg ivaretatt er saken løst.

Nivå 2:

- Skolen lager aktivitetsplan
- Elev/foresatte klager til fylkesmann
- Fylkesmannen undersøker saken og konkluderer med at aktivitetsplanen er OK

Nivå 3:

- Skolen lager aktivitetsplan
- Elev/foresatte klager til fylkesmann
- Fylkesmannen undersøker saken og konkluderer med at aktivitetsplanen ikke ivaretar elevens rett.
- Fylkesmannen fatter vedtak hvis ikke aktivitetsplanen ivaretar elevens rett til et trygt og godt psykososialt miljø.

7. Mal på aktivitetsplan for Smeaheia skole

AKTIVITETSPLAN §9A-4		
<p>Elevens navn og klasse: Hva skal planen løse? Bekymring meldt til skolen av: Saken varslet til rektor av: Hva har skolen gjort for å oppfylle plikten til å følge med? Hva ble gjort for å oppfylle plikten til å gripe inn? Undersøkelser som er blitt gjort, samtaler med eleven om elevens opplevelse, og hva som kom fram: (her kan det være hensiktsmessig å vise til eget vedlegg dersom det er mye som er gjort) Skolens vurdering av det som kom fram i undersøkelsene: Hvem som har gjennomført samtaler med eleven og tidspunkt:</p>		
Tiltak:	Når:	Hvem/ansvarlig:
Andre kommentarer:		

Planen evalueres med elev og foresatte, dato (se også eget evalueringsskjema):

Underskrift til den som har utarbeidet planen:

Underskrift rektor, dato:

Henvendelse til Fylkesmannen:

Dersom en elev ikke har et godt skolemiljø, kan eleven eller elevens foresatte melde saken til Fylkesmannen i Rogaland etter at saken er tatt opp med rektor. Fylkesmannen kan da vedta hvilke tiltak skolen må sette inn for å sikre eleven et godt skolemiljø. Dersom Fylkesmannen skal behandle en henvendelse fra en elev eller elevens foresatte, må saken ha blitt meldt til rektor på forhånd og skolen må ha hatt en ukes tid på seg til å sette inn tiltak.